

VALSTYBINĖS KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJOS DUOMENŲ SURINKIMO IR ANALIZĖS INFORMACINĖS SISTEMOS NAUDOTOJŲ ADMINISTRAVIMO TAISYKLĖS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) duomenų surinkimo ir analizės informacinės sistemos (toliau – DSAIS) naudotojų administravimo taisyklės (toliau – Taisyklės) nustato naudotojų prieigos prie DSAIS valdymą užtikrinant informacijos saugumą.

2. Taisyklės taikomos DSAIS naudotojams, DSAIS administratoriui, DSAIS ataskaitų administratoriui ir saugos įgaliotiniui.

3. DSAIS naudotojai turi turėti tik tiek priėjimo prie DSAIS teisių, kiek tai būtina jų tiesioginėms funkcijoms vykdyti.

4. Prieinamumas prie DSAIS duomenų naudotojams suteikiamas vadovaujantis principu „būtina žinoti“, t. y. asmeniui gali būti patikėta tokios apimties informacija, kokios reikia jo pareigoms atlikti.

5. Taisyklės parengtos vadovaujantis:

5.1. Bendrųjų elektroninės informacijos saugos reikalavimų aprašu, Saugos dokumentų turinio gairių aprašu, Elektroninės informacijos, sudarančios valstybės informacinius išteklius, svarbos įvertinimo ir valstybės informacinių sistemų, registrų ir kitų informacinių sistemų klasifikavimo gairių aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 716 „Dėl Bendrųjų elektroninės informacijos saugos reikalavimų aprašo, Saugos dokumentų turinio gairių aprašo ir Elektroninės informacijos, sudarančios valstybės informacinius išteklius, svarbos įvertinimo ir valstybės informacinių sistemų, registrų ir kitų informacinių sistemų klasifikavimo gairių aprašo patvirtinimo“;

5.2. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2013 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. 1V-832 „Dėl Techninių valstybės registrų (kadastrų), žinybinių registrų, valstybės informacinių sistemų ir kitų informacinių sistemų elektroninės informacijos saugos reikalavimų patvirtinimo“;

5.3. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos duomenų surinkimo ir analizės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatais, patvirtintais Komisijos pirmininko 2013 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. O1-40 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos duomenų surinkimo ir analizės informacinės sistemos įsteigimo ir jos nuostatų patvirtinimo bei duomenų surinkimo ir analizės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“ (toliau – DSAIS Duomenų saugos nuostatai);

5.4. Lietuvos standartais LST ISO/IEC 27001:2013, LST ISO/IEC 27002:2014, taip pat kitais Lietuvos ir tarptautiniais „Informacijos technologija. Saugumo technika“ grupės standartais, apibūdinančiais informacijos saugos valdymą ir saugų duomenų tvarkymą.

6. Taisyklėse vartojamos sąvokos:

6.1. **Saugos įgaliotinis** – Komisijos paskirtas valstybės tarnautojas arba darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, koordinuojantis ir prižiūrintis saugos politikos įgyvendinimą DSAIS;

6.2. **DSAIS administratorius** – Komisijos paskirtas valstybės tarnautojas arba darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, vykdamas DSAIS operacinės sistemos, taikomosios programinės įrangos, naudotojų teisių, duomenų tvarkymo priežiūrą;

6.3. **Ūkio subjektas** – reguliuojamą energetikos veiklą vykdamas ūkio subjektas, turintis pareigą teikti Komisijai duomenis ir kitą informaciją per DSAIS;

6.4. **DSAIS ataskaitų administratorius** – Komisijos paskirtas valstybės tarnautojas arba darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, administruoti tik savo sektoriui priskirtus ataskaitų šablonus, formų šablonus, prižiūrėti ataskaitų pateikimo terminus, tvarkyti ataskaitų darbo sekas;

6.5. **DSAIS vidinis naudotojas** – Komisijos paskirtas valstybės tarnautojas arba darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, ataskaitų darbo sekose priskirtas atsakingo naudotojo arba vykdytojo rolei;

6.6. **DSAIS išorinis naudotojas** – Ūkio subjektas (Ūkio subjekto atstovas), kuris naudojami DSAIS ataskaitų teikimui ir kitiems susijusiems veiksams atlikti;

6.7. **DSAIS naudotojas** – DSAIS vidinis ir išorinis naudotojai;

6.8. **LDAP** (angl. *Lightweight Directory Access Protocol*) – protokolas, kurį naudoja el. pašto ir kitos programos gauti informaciją iš nutolusio serverio;

6.9. **Dokumentų valdymo sistema (DVS)** – sistema skirta stebėti, saugoti bei valdyti darbą su dokumentais Komisijoje.

6.10. **Virtualus privatus tinklas** (angl. *virtual private network VPN*) – atskirų nutolusių vienas nuo kito kompiuterių sujungimas į vieną saugų tinklą internetu.

7. Kitos sąvokos atitinka Bendrųjų elektroninės informacijos saugos reikalavimų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 716 „Dėl Bendrųjų elektroninės informacijos saugos reikalavimų aprašo, Saugos dokumentų turinio gairių aprašo ir Elektroninės informacijos, sudarančios valstybės informacinius išteklius, svarbos įvertinimo ir valstybės informacinių sistemų, registrų ir kitų informacinių sistemų klasifikavimo gairių aprašo patvirtinimo“, vartojamas sąvokas.

II SKYRIUS

DSAIS NAUDOTOJŲ SUPAŽINDINIMO SU SAUGOS DOKUMENTAIS TVARKA

8. Saugos įgaliotinis organizuoja DSAIS naudotojų susipažinimą su DSAIS Duomenų saugos nuostatais, Saugaus elektroninės informacijos tvarkymo taisyklėmis ir Taisyklėmis.

9. DSAIS naudotojai supažindinami su saugos dokumentais šiais atvejais:

9.1. prieš suteikiant naudotojams prieigą prie DSAIS;

9.2. pakeitus saugos politiką reglamentuojančius ir įgyvendinančius dokumentus;

9.3. periodiškai informacijos saugos mokymų metu, ne rečiau kaip kartą per 2 metus.

10. Supažindinimo su saugos dokumentais formą saugos įgaliotinis nustato savo nuožiūra, atsižvelgdamas į šias rekomendacijas:

10.1. jei supažindinamas vienas naudotojas, leisti naudotojui su dokumentais susipažinti savarankiškai ir susitikimo metu įsitikinti, ar dokumentų turinys buvo tinkamai suprastas (užduoti klausimų);

10.2. jei supažindinama grupė naudotojų, surengti trumpą seminarą, kurio metu būtų pristatomi saugos dokumentai, apžvelgiamas jų turinys, užduodami klausimai naudotojams ir atsakoma į naudotojams iškilusius klausimus.

III SKYRIUS

SAUGAUS DUOMENŲ TEIKIMO DSAIS NAUDOTOJAMS KONTROLĖS TVARKA

11. Už DSAIS vidinių naudotojų registravimą ir išregistravimą, prieigos prie DSAIS teisių suteikimo, pakeitimo ir panaikinimo, unikalių prisijungimo prie DSAIS vardų ir pirminių prisijungimo slaptažodžių perdavimą naudotojams atsakingas DSAIS administratorius.

12. DSAIS vidiniam naudotojui prieigą prie DSAIS, suteikia ir modifikuoja DSAIS administratorius, pagal raštišką tiesioginio DSAIS vidinio naudotojo vadovo leidimą naudotis DSAIS arba jos teikiamomis paslaugomis. Tiesioginis DSAIS vidinio naudotojo vadovas DSAIS administratoriui turi nurodyti DSAIS vidinio naudotojo prieigos prie DSAIS teises (pvz., duomenų tikrinimas, sprendimo priėmimo teisė ir ataskaitų tvirtinimas, tik duomenų peržiūra ir pan.).

13. DSAIS naudotojų tapatybei nustatyti DSAIS vidinių naudotojų ir DSAIS išorinių naudotojų atveju taikomi skirtingi algoritmai ir reikalavimai:
- 13.1. DSAIS vidinių naudotojų atveju – su DSAIS gali dirbti tik DSAIS administratoriaus užregistruoti DSAIS vidiniai naudotojai;
- 13.2. DSAIS išorinių naudotojų atveju – su DSAIS gali dirbti tik Ūkio subjekto vadovo arba jo įgalioto Ūkio subjekto atstovo užregistruoti DSAIS išoriniai naudotojai, registruotis ir dirbti su DSAIS galima tik per Elektroninius valdžios vartus nustačius asmens tapatybę pasinaudojant elektroninės bankininkystės sistema, elektroniniu parašu ar asmens tapatybės kortele.
14. DSAIS vidinių naudotojų prisijungimo prie DSAIS reikalavimai:
- 14.1. DSAIS vidinis naudotojas jungtis prie DSAIS gali tik iš jam suteiktos darbo vietos, iš kurios naudotojas, iniciavęs prisijungimą į DSAIS, automatiškai patenka į savo paskyrą;
- 14.2. DSAIS vidiniai naudotojai prie sistemos prijungiami naudojant bendro prisijungimo (angl. *single sign-on*) funkcionalumą (panaudojant lokalią Komisijos LDAP direktoriją);
- 14.3. DSAIS vidiniai naudotojai jungtis prie DSAIS gali tik vidiniame Komisijos tinkle; išoriniame tinkle DSAIS vidiniam naudotojui skirta DSAIS prieiga nepasiekama.
15. DSAIS vidinių naudotojų kompiuterinių darbo vietų slaptažodžių sudarymo, galiojimo trukmės reikalavimai:
- 15.1. slaptažodis turi būti sudarytas iš ne mažiau kaip 8 simbolių kombinacijos, t. y. lotyniškos abėcėlės mažųjų, didžiųjų raidžių, skaitmenų, specialiųjų simbolių;
- 15.2. slaptažodžiams sudaryti neturi būti naudojama asmeninio pobūdžio informacija;
- 15.3. draudžiama slaptažodžius atskleisti tretiesiems asmenims;
- 15.4. slaptažodžiai nėra saugomi ir perduodami atviru tekstu, išskyrus atvejus, kai suteikiamas laikinas slaptažodis pirmą kartą jungiantis prie kompiuterinės darbo vietos;
- 15.5. pirmą kartą jungiantis prie kompiuterinės darbo vietos iš naudotojo reikalaujama pasikeisti slaptažodį;
- 15.6. slaptažodžiai keičiami ne rečiau kaip kas 60 kalendorinių dienų;
- 15.7. didžiausias leistinas mėginimų skaičius įvesti teisingą slaptažodį yra 5 kartai; neteisingai įvedus didžiausią leistiną skaičių, užrakinama ir neleidžiama naudotojui identifikuotis ir prisijungti prie kompiuterinės darbo vietos; naudotoją atrakinti galima tik susisiekus su Komisijos administratoriumi.
16. DSAIS išorinių naudotojų prisijungimo prie DSAIS reikalavimai:
- 16.1. DSAIS išorinis naudotojas gali visada jungtis prie sistemos naudodamasis Elektroninių valdžios vartų paslauga;
- 16.2. DSAIS išorinis naudotojas, nustatęs ir patvirtinęs savo tapatybę naudodamasis Elektroninių valdžios vartų paslauga, į registracijos metu nurodytą el. pašto dėžutę gauna pranešimą su prisijungimo vardu ir aktyvia nuoroda į slaptažodžio sugeneravimo langą;
- 16.3. DSAIS išorinio naudotojo slaptažodis turi būti sudarytas iš ne mažiau kaip 8 simbolių kombinacijos, t. y. lotyniškos abėcėlės mažųjų, didžiųjų raidžių, skaitmenų, specialiųjų simbolių;
- 16.4. DSAIS išorinis naudotojas patekęs į sistemą patvirtina, kad yra susipažinęs su Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos duomenų surinkimo ir analizės informacinės sistemos naudojimo taisyklėmis, patvirtintomis Komisijos pirmininko 2015 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. O1-5 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos duomenų surinkimo ir analizės informacinės sistemos naudojimo taisyklių patvirtinimo“, ir įsipareigoja jų laikytis;
- 16.5. draudžiama slaptažodžius atskleisti tretiesiems asmenims;
- 16.6. DSAIS išorinių naudotojų slaptažodžiai nėra saugomi ir perduodami atviru tekstu;
- 16.7. didžiausias leistinas mėginimų skaičius įvesti teisingą slaptažodį yra 5 kartai; didžiausią leistiną skaičių neteisingai įvedus slaptažodį, jungiantis prie DSAIS naudotojas užrakinamas ir jam neleidžiama identifikuotis ir prisijungti prie DSAIS; naudotoją atrakinti galima tik susisiekus su DSAIS administratoriumi; DSAIS išorinis naudotojas nepraranda prieigos prie DSAIS ir visada gali jungtis prie DSAIS identifikuodamas savo tapatybę per Elektroninius valdžios vartus.
17. DSAIS administratorius privalo panaikinti prieigos teisę prie DSAIS arba jos dalies, jeigu:

- 17.1. DSAIS vidinių naudotojų atveju:
- 17.1.1. DSAIS vidinis naudotojas atleidžiamas iš valstybės tarnybos ar darbo;
  - 17.1.2. DSAIS vidinis naudotojas keičia darbo vietą (pareigybę);
  - 17.1.3. DSAIS vidinio naudotojo tiesioginis vadovas pateikia prašymą dėl prieigos parametru pakeitimo arba panaikinimo;
  - 17.1.4. nustatomas DSAIS vidinio naudotojo neteisėtas duomenų naudojimas;
  - 17.1.5. DSAIS administratoriui kyla įtarimų, kad DSAIS vidinis naudotojas piktnaudžiauja suteiktomis prieigos teisėmis ir gali pažeisti DSAIS arba joje apdorojamų duomenų saugumą. Kilus tokiems įtarimams, DSAIS administratorius raštu kreipiasi į saugos įgaliotinį dėl leidimo panaikinti DSAIS vidinio naudotojo prieigos teisę. DSAIS administratorius privalo pagrįsti įtarimus. Saugos įgaliotiniui leidus panaikinti DSAIS vidinio naudotojo prieigą, DSAIS administratorius apie tai informuoja tiesioginį DSAIS vidinio naudotojo vadovą.
- 17.2. DSAIS išorinių naudotojų atveju:
- 17.2.1. Ūkio subjektas raštu kreipiasi į Komisiją, pateikdamas prašymą dėl prieigos parametru pakeitimo arba panaikinimo;
  - 17.2.2. nustatomas DSAIS išorinio naudotojo neteisėtas duomenų naudojimas;
  - 17.2.3. DSAIS administratoriui kyla įtarimų, kad DSAIS išorinis naudotojas piktnaudžiauja suteiktomis prieigos teisėmis ir gali pažeisti DSAIS arba joje apdorojamų duomenų saugumą. Kilus tokiems įtarimams, DSAIS administratorius raštu kreipiasi į saugos įgaliotinį dėl leidimo panaikinti DSAIS išorinio naudotojo prieigos teisę. DSAIS administratorius privalo pagrįsti įtarimus. Saugos įgaliotiniui leidus panaikinti DSAIS išorinio naudotojo prieigą, DSAIS administratorius apie tai informuoja Ūkio subjektą.

IV SKYRIUS

DSAIS NAUDOTOJŲ ĮGALIOJIMAI, TEISĖS IR PAREIGOS

18. DSAIS naudotojai gali naudotis tik tomis DSAIS dalimis ir jose apdorojamais duomenimis, prie kurių prieiga jiems yra numatyta pagal pareigas, ir kurią suteikė DSAIS administratorius.

19. DSAIS naudotojai privalo užtikrinti DSAIS ir joje apdorojamų duomenų konfidencialumą, vientisumą ir prieinamumą, vadovaudamiesi šiose Taisyklėse nustatytais reikalavimais.

20. Prieš tapdami DSAIS naudotojais:

20.1. DSAIS vidiniai naudotojai privalo susipažinti su visais Komisijos informacijos saugą reglamentuojančiais ir įgyvendinančiais dokumentais. Supažindinimas pateikiamas elektronine forma per dokumentų valdymo sistemą (DVS), taip patvirtinant savo sutikimą vykdyti visus minėtų dokumentų reikalavimus;

20.2. DSAIS išoriniai naudotojai privalo susipažinti su Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos duomenų surinkimo ir analizės informacinės sistemos naudojimo taisyklėmis, patvirtintomis Komisijos pirmininko 2015 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. O1-5 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos duomenų surinkimo ir analizės informacinės sistemos naudojimo taisyklių patvirtinimo“, taip patvirtindamas savo sutikimą vykdyti minėto dokumento reikalavimus.

21. DSAIS vidiniams naudotojams draudžiama:

21.1. leisti kitiems asmenimis naudotis jiems paskirta technine įranga ar savo prieigos vardu, nebent tam yra objektyvių priežasčių (pvz., technine įranga dirba keli asmenys);

21.2. savavališkai keisti bei ardyti techninės įrangos ar jos sudėtinių dalių, jungti prie vidaus duomenų perdavimo tinklo kitą (pvz., asmeninę) techninę įrangą;

21.3. patiems diegti, konfigūruoti ar trinti programinę įrangą savo kompiuteriuose. DSAIS vidiniai naudotojai neturi teisės keisti informacinių sistemų administratoriaus nustatytų operacinės sistemos parametrų;

21.4. techninėje įrangoje diegti ir naudoti nelegalią programinę įrangą bei audiovizualinius įrašus. DSAIS vidiniai naudotojams taip pat yra draudžiama kopijuoti Komisijos įsigytą licencijuotą programinę įrangą, ją platinti ar naudoti asmeniniais tikslais kitaip, negu tai numato licencinė sutartis.

21.5. DSAIS vidiniams naudotojams be DSAIS administratoriaus suteiktos prieigos draudžiama jungtis prie vidaus duomenų perdavimo tinkle esančių serverių ir juose saugomos informacijos.

21.6. DSAIS vidiniai naudotojai, naudodamiesi Komisijos perdavimo tinklu, neturi teisės siųsti, gauti (užsisakius atsiuntimą) ar persiųsti elektroninių rinkmenų, nesusijusių su darbo funkcijomis (pvz., žaidimai, vaizdo bei garso rinkmenos ir kt.).

21.7. DSAIS vidiniams naudotojams draudžiama pasisiųsti iš interneto ir platinti autorių teisių saugomą bei licencijuojamą programinę įrangą, vaizdo ir garso įrašus bei elektronines knygas, pažeidžiant Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymą.

21.8. jeigu DSAIS vidinis naudotojas turi įtarimų, kad jo naudojama techninė įranga yra paveikta (užkrėsta) kenksmingo kodo (virusu), jis nedelsdamas privalo nutraukti naudojamą šią įrangą ir informuoti apie tai atsakingus Turto valdymo ir viešųjų pirkimų skyriaus informacinių technologijų specialistus. Duomenų laikmenos, naudojamos šiame kompiuteryje, negali būti naudojamos bet kurioje kitoje sistemoje, kol kenksmingas kodas bus veiksmingai sunaikintas. DSAIS vidiniam naudotojui draudžiama mėginti sunaikinti kenksmingą kodą pačiam – tai atlieka atsakingi Turto valdymo ir viešųjų pirkimų skyriaus informacinių technologijų specialistai.

21.9. draudžiamas sąmoningas kenksmingo kodo platinimas.

22. Jei tam tikra programinė įranga reikalinga DSAIS vidinių naudotojų jo darbo užduotims atlikti, jo skyriaus vadovas privalo pateikti Komisijos Turto valdymo ir viešųjų pirkimų skyriaus informacinių technologijų specialistams raštišką prašymą, kuriame turi pagrįsti programinės įrangos reikalingumą ir nurodyti, kokias funkcijas programinė priemonė turėtų atlikti. Gavę prašymą specialistai sprendžia, ar programinę priemonę realizuoti Komisijos pajėgomis ar pirkti viešojo pirkimų konkurso būdu.

23. DSAIS vidinis naudotojas nedelsdamas turi pakeisti prisijungimo slaptažodį, jeigu įtaria, kad jo slaptažodį sužinojo kitas asmuo.

24. DSAIS vidinis naudotojas, trumpam palikdamas savo darbo vietą, privalo užrakinti savo kompiuterį (angl. *lock computer*).

25. DSAIS naudotojai dėl DSAIS sutrikimų, neįprasto jų veikimo, esamų arba galimų informacijos saugumo reikalavimų pažeidimų ar kitų naudotojų nederamų veiksmų nedelsdami privalo kreiptis į saugos įgaliotinį arba DSAIS administratorių.

26. DSAIS naudotojai iš DSAIS administratoriaus turi teisę reikalauti užtikrinti deramą jų naudojamoms DSAIS ir joje apdorojamų duomenų saugumo lygį, gauti informaciją apie taikomas saugos priemones ir rekomenduoti papildomas saugos priemones.

27. Leistini nuotolinio prisijungimo būdai:

27.1. nuotoliniam prisijungimui prie DSAIS išoriniams naudotojams papildomi reikalavimai nekeliami;

27.2. nuotolinis DSAIS administratoriaus ir DSAIS vidinių naudotojų prisijungimas prie DSAIS tarnybinių stočių galimas tik naudojantis VPN tuneliu;

28. Prisijungimai ir (ar) bandymai prisijungi prie DSAIS automatiniu būdu įrašomi DSAIS duomenų bazės veiksmų žurnale, kuriame registruojami prisijungimo ir (ar) bandymo prisijungti data, laikas, prisijungimo trukmė, prisijungiančio DSAIS naudotojo vardas ir kompiuterio, iš kurio prisijungiama, IP adresas, DSAIS funkcijos, prie kurių buvo jungtasi, atlikti veiksmai su duomenimis (įvedimas, peržiūra, keitimas, naikinimas ir kiti duomenų tvarkymo veiksmai).

V SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

29. Taisyklių laikymąsi prižiūri ir patikrinimus organizuoja saugos įgaliotinis, kartą per metus pasirinkdamas kontrolinę DSAIS naudotojų grupę.

30. Saugos įgaliotinis, DSAIS administratorius, DSAIS ataskaitų administratorius, DSAIS naudotojai, pažeidę Taisyklių, Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos duomenų surinkimo ir analizės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatus, patvirtintus Komisijos pirmininko 2013 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. O1-40 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos duomenų surinkimo ir analizės informacinės sistemos įsteigimo ir jos nuostatų patvirtinimo bei duomenų surinkimo ir analizės informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“ ar kitų DSAIS saugos politiką reguliuojančių teisės aktų reikalavimus, atsako šių Taisyklių ir Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.
